

דיני

מחיקה בשבת

מלאכת מוחק

כללי מלאכת מוחק

- א- אסור למחוק הוא משום שמתקן מקום לכתובה. איסור מחיקה מה"ת הוא מחיקה על מנת לכתוב באותו מקום.
- ב- לכן לא רק מחיקת אותיות נאסרה אלא גם מחיקת 'טשטוש דיו' או שאר דברים, כאשר מחיקתם מתקנת את המקום לכתובה אסורה מן התורה, דעיקר החיוב במוחק בשביל מחשבת הכתיבה.
- ג- במוחק נראה שאין הבדל בין יד ימין לשמאל.

כללי המלאכה

מלאכת מוחק

הסרת לכלוך מן הספר

א- המסיר לכלוך מן האותיות כגון 'שעוה שנטפה על האותיות' אסור משום מוחק, 'דמה לי מתקן מקום לכתובה ומה לי מתקן אותיות הכתובות'.

ב- אמנם יש שפקפקו באיסור זה ויש שהתיר לסיר הלכלוך כל עוד שלא ממרח.

הסר לכלוך

מלאכת מוחק

הסרת לכלוך מן הספר

- א- אסור ללקק דיו שנפל על הספר משום מוחק.
- ב- וכן אסור להסיר לכלוך שנדבק לספר כני"ל.
- ג- שעה בספ"ת יש שהתירו להסיר בשינוי.
- ד- עפ"ז יש להזהר כשנשפך על ברכון יין חזק וכיו"ב מדברים שכשיתייבשו ימחקו את האות שאין להסירם.

הסר לכלוך

מלאכת מוחק

מוחק שלא על מנת לכתוב

- א- מד"ס אסור למחוק אפילו כשאינן כוונתו לכתוב.
- ב- האיסור הוא בין כשמוחק את האותיות מעל הנייר ובין שמכסה בדיו, בין בסכין ובין בנוזלים כימיים המעבירים את הכתב בין במחק העשוי לכך וה"ה בספוג בגרידה ואפילו בקינוח ביד..
- ג- המכסה את האותיות בדבר שאפשר להסירו ויראו האותיות נראה שאסור, ויש מי שמתיר בזה.

שלא על מנת לכתוב

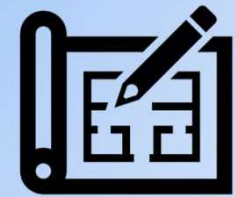

מלאכת מוחק

מוחק שלא על מנת לכתוב

- א- מחיקת טשטוש דיו בעלמא שלא על מנת לכתוב יש מגדולי הפוסקים שאסר.
- ב- הקצה"ש סבור שיש לחלק בין מקום שרגילים לכתוב בו לשאר מקומות.
- ג- גם כאשר המחיקה היא באופן שאין אפשרות כלל לכתוב שם הדבר אסור.

שלא על מנת לכתוב

מלאכת מוחק

מוחק שלא על מנת לכתוב

- א- אסור להשתמש ביו"ט בסיגריה שיש עליי אותיות.
- ב- יש להמנע מלקנח בנייר טואלט שיש עליו אותיות או צורות ברורות.
- ג- אם אין לו נייר חתוך מלבד זה רשאי להשתמש במקום הצורך.
- ד- יש לימנע מלהשתמש בנייר עיתון ובשאר ניירות שיש עליהם אותיות או ציורים (בעלי משמעות), לצורך נקיון הגוף והשולחן וכדו.
- ה- יש להזהר בשבירת ביצה שלא לשבור את האותיות שעליי.

מחיקה בשימוש

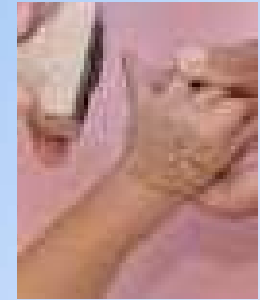

מלאכת מוחק

מחיקת בנקיון הגוף

- א- מי שיש אותיות על ידיו יזהר בעת הרחיצה שלא למוחקם.
- ב- יש שכתב לחדש על פי זה שמי שנתפחמה ידו משחרות קדרה וכדומה, אסור לרוחצה ולנקותה בשבת משום מחיקת השחרורית, כשם שאסור למחוק כתם דיו.
- ג- המנהג שלא לחוש לדבריו.

מחיקה בנקיון

מלאכת מוחק

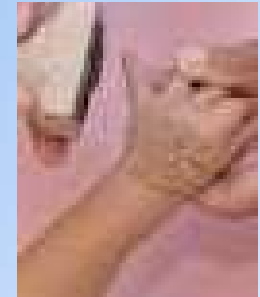
מחיקת בנקיון הגוף

נח' הפוסקים האם בהסרת איפור יש איסור של מוחק:

a. גם לשיטה שאין בזה איסור של מוחק עדיין צריך להזהר מאיסורים של:

b. 1. סוחט 2. ממרח. לכן כשבאים להסיר איפור יש לעשות את ע"י מים וכו' ללא צמר גפן אלא ע"י שטיפה בלבד

מחיקה בנקיון

מלאכת מוחק

בדרך אכילה

1. מאכלים שחקוק עליהם אותיות או שמונח עליהם אותיות אין לשברם בשבת אף לא בדרך אכילה.
2. מאכל שחקוקים בו אותיות המקל לאוכלו בשלמות יש לו על מה שיסמוך.
3. מאכלים העשויים בצורת אותיות יש להמנע מאכילתם.

בדרך אכילה

מלאכת מוחק

שו"ע אדמו"ר תנח, ח – 'והסימנים שעושה בהן לא יעשה אותן כמין אותיות על ידי דפוס או בידיו (מטעם שיתבאר בסי' ת"ס ועוד) שהרי צריך לשברם ביום טוב ויש אוסרין לשבור עוגה שיש בה כמין אותיות אף על פי שאין מתכוין למחקם אלא לאכלם ביום טוב כמו שנתבאר בסי' ש"מ אלא עושין סימנין הללו ע"י נקבים או חריצין רק שיזהרו למהר מאד בעשייתן כמו שיתבאר בסי' ת"ס ע"ש'.

מכאן למדנו ששיטת אדה"ז היא כי אסור לשבור כתב שנעשה מהאוכל עצמו. דלא כשיטת המשנ"ב הפוסק כר"ש הלוי שאין בזה איסור.

צ"ע באדה"ז

מלאכת מוחק

והנה בסיי תס יש לכאורה צ"ע בדין זה דז"ל אדה"ז שם [סעי' ז-ט]-
'אין עושין סריקין המצויירין דהיינו לצייר במצות כמין חיה
ועוף לפי שהוא שוהא עליהן לציירן ופעמים יבואו לידי חימוץ
ע"י שהייה זו . . אם עבר ועשה ציורין על המצות מותרות
באכילה אם לא שהה בציורן שיעור חימוץ ואפילו לכתחלה
אדם יוצא בהן ידי חובתו'.

וצ"ע מאיזה טעם מותר לאכול מצות אלו ולא חשש בזה למוחק?

צ"ע באדה"ז

מלאכת מוחק

בעיקר דין מחיקת ציורים כתב אדה"ז בסיי תקיט,ו –

'נכרי שהביא כתב לישראל ביום טוב והוא חתום מותר
הישראל לפתחו בעצמו שאין איסור סתירה שייך בכלים
ואף על פי שבשבת אסור מדברי סופרים כמו שנתבאר
בסיי ש"ז מכל מקום ביום טוב לא החמירו כל כך. והוא
שאין בחותם לא צורה ולא אותיות דאז יש איסור משום
מוחק כמו שנתבאר בסימן ש"מ ע"ש':

צ"ע באדה"ז

מלאכת מוחק

א. הרב לוי ביסטריצקי שמותר לאכול מצה שעשו עליה צורה שכל שאין משמעות לצורה מותר לשוברה, אך באם יש משמעותו לצורה אסור

ב. תירוץ הרשדי"ב לוי"ן – שרושם זה רק תולדה ולכן הקלו בדרך אכילה.

ג. יש שתירצו ע"פ דרכו של המשני"ב בבה"ל שרושם זה רק כשאיננו עושה צורה שלימה, אך זה נדחה מדברי אדה"ז בסי' תקיט. ויש שתירץ ששלעניין אכילה מצרפים את השיטות לקולא.

תירוצים

מלאכת מוחק

- ד. יש שחילקו [קובץ נתיבות העיון שבת ב עמ' תטז] - בין פת ועוגה שהרגילות הוא שעושים אותם בכל מיני צורה בזה י"ל שאין שם ציור על צורה זו דזוהי צורת הפת אבל גבי שאר דברים אין הרגילות שעושים אותם בכל מיני צורה שפיר חייב משום מוחק.
- ה. בקבוץ העו"ב תשצט עמ' 57 – שאין ללמוד מסיי תס
- ו. שהאיסור הוא בשבירה ביד ולא באכילה.

תירוצים

מלאכת מוחק

- ד. יש שחילקו [קובץ נתיבות העיון שבת ב עמ' תטז] - בין פת ועוגה שהרגילות הוא שעושים אותם בכל מיני צורה בזה י"ל שאין שם ציור על צורה זו דזוהי צורת הפת אבל גבי שאר דברים אין הרגילות שעושים אותם בכל מיני צורה שפיר חייב משום מוחק.
- ה. בקבוץ העו"ב תשצט עמ' 57 – שאין ללמוד מסיי תס
- ו. שהאיסור הוא בשבירה ביד ולא באכילה.

תירוצים

מלאכת מוחק

עוגה עם ציורים

1. רשאי לחתוך את העוגה בין האותיות.

2. באם רוצה להסיר את השכבה העליונה של העוגה

וכדו' שעליי נמצאים האותיות, צריך להסיר שכבה

עבה שלא יעבור על בורר.

מעשה בפועל

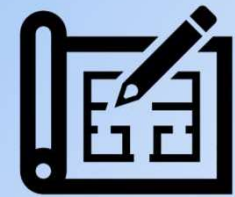
מלאכת מוחק

דיון בחידוש אדה"ז באיסור אכילת עוגיות עם כתב

א- הנה הדגו"מ כתב 1. פס"ר באיסור דרבנן - מוחק זה דלאו על מנת לכתוב הוא רק איסור דרבנן [דמותר לדעת התרה"ד ועוד דהוי פס"ר דלא נח"ר.], 2. מקלקל 3. עושה כלאחר יד 4. ומכל שכן אם אינו שובר בידו רק בפיו דרך אכילתו, ולכן נראה לענ"ד היתר גמור בדבר זה.

ב- פרמ"ג הוסיף 'ועוגה ומי פירות תרווייהו אין מתקיימין, וגם [בעינן] מוחק על מנת לכתוב, יש כאן שלש שבותים, אפשר כולי האי לא גזרו בשובר על מנת לאכול ואין נראה כאן מתכוין למוחק'.

דיון עומק

מלאכת מוחק

דיון בהידוש אדה"ז באיסור אכילת עוגיות עם כתב

א- אמנם אדה"ז לא סבירא ליי כלל כל קולות אלו, וצריך ביאור מדוע?

ב- חילוק בין שם מלאכה עליו, משאיי"כ כאן סו"ס שם מלאכת מוחק עליו.

ג- יש שביאר שאיי"ז תרי דרבנן כי רבינו לא ס"ל שהתירו בכל המלאכות בדרך אכילה ואיי"ז כלאחיי דכך היא דרך מחיקת אותיות אלו.

ד- ומכאן מבוא ופתח לשאלה כללית האם כיצד להתייחס לאינו מתכוון בתרי דרבנן, שיא שאלה כללית בכל הלי שבת .

דיון עומק

מלאכת מוחק

מחיקת כתב שאיננו עשוי לקיום

- א- יש שכתב כי העושה צורות מן מאכלים הגם שאסור לכתוב כן מותר לאכלם
- ב- אמנם לדידן שמחמירים במחיקת אותיות של עוגה לכאורה צריכים להחמיר, אך יש שכתב שאף לדידן במקום של בושה וכו' יש להקל.

מחיקת ארעי

מלאכת מוחק

קריעת עטיפות

א-אסור לקרוע נייר שיש בו אותיות,

ב- קריעה בין האותיות נראה שמותר.

ג- יש להזהר שלא לקרוע אותיות או ציורים (בעלי

משמעות) בעת הפתיחה.

עטיפות

